

Q.K. 515, II.

X 2316398

422
II g
100

SCHOLARVM
MISERAM CONDITIONEM PRAESENTEM
LACRYMIS PROSEQVITVR
ORATORIBVS SVIS
AUDITORES

PARANS

SCHOLAE MARIABERG. RECTOR

M. IO. EHRENF. WAGNERVS.

CHEMNICII
LITTERIS STOESELLIANIS.

uum, tristissimum terrae nostrae statum exercitio oratorio deplorare, doctrinae nostrae alumni apud animum constituerint suum; nos quoque, labori ab hoc alieno vix pares, atque communi miseria quasi perfusi, querelis aliquid dandum esse putamus. Exponemus ergo seu lacrymis potius persequemur scholarum miserrimam conditionem praesentem.

Non ii sumus, qui vitae scholasticae pertaesi queramur, ubi, quod querendum sit, non habeamus. Res enim ipsa loquitur & eam, proh dolor, quotidiana satis comprobatur experientia, optima rerum magistra. Quamuis enim sint nonnulli, qui, aut omnium rerum incurii, aut infensissimo in scholas & earum magistros flagrantibus odio, non spem solum salutis, qua & ipsi destituti essent, sed salutem ipsam nobis relinquant autument: sunt tamen hi fere, qui, nisi omnia ad modulum atque pedem suum metiri mallerent, longe aliter iudicarent. Historiarum monumenta non euoluam. Neque ex ruinis suis nunc reuocabo Athenas, illas litterarum nundinas. Nec scholas Thebarum, Corinthi, Ephesi, Tarfi, Alexandriae & alias, quae, quo bellum, fames atque calamitates reliquae scholas abripiant, satis testantur, in rei meae probationem adducam. Quum rem nostram non ita negligamus, ut, quae nos iam opprimant molestiae onera, nesciamus. Sunt vero detrimenta, quae rem scholasticam hoc tempore pessundant, non vnus generis. Quaedam scholis, quaedam scholae magistris, quaedam discipulis tristissima quacuis non tam ominantur, quam omnino afferunt.

Scholarum dignitas ex institutione, doctrina, disciplina, celebratione, victu porro, quem porrigunt pauperibus, amore, quo eas amplectuntur ciues, praeconio, quo eas depraedicant peregrini, & quod est maximum, sancto Summi Numinis cultu existimanda videtur. Haec ergo si diminuantur, scholae ipsae labefactentur atque euertantur est necesse. Quo vero magis bello & calamitate publica haec omnia non tam atteruntur, quam perfringuntur?

Optima scholarum instituta tempore belli, quum, quo malo publico liberari possimus, magis sit attendendum, non satis consideramus, non satis recte obseruamus. Fit hoc eo magis, quo fortius

- - - Lituo tubae

Permixtus sonitus, bellaque matribus

Detestata -

hominum aures pertundunt eorumque distrahunt animos.

Diligentia, qua in addiscendis litteris nihil potest esse prius, nihil posterius, pari ratione tempore belli frigere incipit atque algere. Nam quum alius atque alius rerum tristissimarum casus omnem animi vim terrore suo frangat atque pene abiiciat; & quod diligentiae conseruatur, rumores vani & non raro mendacia tristissima abripiant; quaeenam potest esse in scholis diligentia? Quae industria?

Idem fere fit hoc tempore cum disciplina scholastica. Tempore enim pacis, nullus opifex etiam, vt verbis Rabneri vtar, tam bardus aut vxor tam stolidi, quae formulam praescribere nobis non audeat; quid ergo tempore belli futurum est, vbi morum rusticitas atque fera viuendi ratio videtur regnare?

Scilicet est aliquid cum facuis viuere ventis.

Scholarum celebratio proficiscitur ab numero eorum, qui eas adeunt. Quum vero bellum atque fames iuuenes, nisi castra sequi velint, in agros atque sylvas disiciant, & parentibus, in primis si

- - - res nulla minoris

Constabit patri, quam filius -

etiamsi haec non acciderent, pecuniam reliquaue ad litteras combibendas subsidia necessaria adimant; iam non tam de scholis dissolutis, quam desolatis erit querendum.

Sed

Sed dicat aliquis: sint scholarum alumni pauciores; eo melius ii qui adfunt pauperiores, alii, sustentarique possunt & erudiri. Quum tamen rem paullo exactius pensitantes, non ita possunt sentire. Bellum enim, quum ab ore patribus familias abripiat panem, cum iis eo confidentius detrahit, qui aliorum beneficiis viuunt atque a plerisque huius temporis hominibus eiusmodi habentur, quibus totus terrarum orbis tanquam inutilibus terrae oneribus facile carere possit. Quod quomodo erga scholas indies magis ingrauescens odium succrescat atque augeatur, dici satis non potest. Nam quum respublica tempore belli nihil emolumentum ex litteris capere posse videatur, veterum Romanorum more permoti eruditionem omnem iam in Aphannas ablegandam esse credunt, huius Pindari immemores:

Ὅσα δὲ μὴ πεφίληκε Ζεὺς, ἀτρυχόντας

Βοῶν περικίδων αἰνοντα.

Ex hoc vero in scholas odio earum apud externos existimatio opprimitur omnis. Nam quum saepe ii ipsi, qui scholis adfunt, de iis male loquantur, quae potest earum apud externos esse fama? Quae praedicatio, his in primis temporibus, ubi nihil nisi belli & armorum strepitus aures coerceat nostras?

Et, quod omnium maxime lacrymandum, belli tempore ipse cultus DEI non, uti par erat, ardentius in scholis feruet, sed torpescit potius. Nam quum, tamen si frequententur aedes sacrae, verbum DEI per multa iam impedimenta ex belli tumultu orta suffocetur, ut non satis recte percipiatur nec fiducia in Deum inde confirmetur, sed abiiciatur, omnesque mores boni cum fera viuendi ratione commutentur: quis nisi omnium rerum ignarus, etiam multa mala, imo maxima inde in scholis nasci, potest negare? O igitur scholas tristissimas! o deplorandas scholas!

Quid vero his in angustiis sit scholae magistris, quorum

Poenituit multos vanae sterilisque cathedrae
tempore etiam pacis? Vellem ut, quae hic dicenda sunt, alius diceret,

ret, ne animi aut laborum impatientis, aut auari aut honorum cupidi notas mihi ipse inurerem. Sed quum maleolorum perferre iniurias scholae magistrum deceat, quem dummodo vera profero, anxie verear? Cur timeam?

- Odia, qui nimium timer

Regnare nescit.

Prima & satis firma scholae magistrorum querela, quam ex aliorum magis quam meo repeto ore, paucis quippe contentus, est paupertas. Parieres enim aedium nostrarum hocce quotidie fere resonant: Ποθεν ἀγορασομεν ἄρτους. Quae quum ita fiat prospero rerum statu, quis non calamitatum tempore queratur:

Scire volunt omnes mercedem soluere nemo.

Huc accedit indies magis adaucta nostri contemptio. Scholae magistri habentur semper homunculi, οὐκ ἀξιοί φοβου δακτυλων. Et quum belli tempore non gerant magistratus, nec castra sequantur, vulpeculae habentur, quae in foueis lateant, atque quid agatur, neque attendant neque curent. Quare obliuioni & cum obliuione contempui, non traduntur, sed proiciuntur vix restinguendo.

Quid ergo mirum, si omnem animi vim tandem amittant, resque suas si non odio habere, tamen negligere incipiant in suum & aliorum damnum non reparandum. Sic enim

- Μηλι κακοι φθειρασι νομιμας.

Sed nolo his diutius immorari, ne vel cum Scellii filio contendere velle videar. Deplorabo potius quae supersunt, lineis discipulos, delicias nostras suauissimas. Quae vero eorum nunc est miseria?

Frigeſcit primo discipulorum in studiis feruor. Musae amant silentium, otium atque quietem, quae omnia tempore belli vel in remotissimis syluis frustra quaeruntur. Quid ergo cum discipulis diligentibus hic est futurum? Belli tumultus eos primo a studiis auocat, qui

qui auocati sensim deinde torpescere atque rem suam negligere incipiunt. Hinc sumtus etiam, quos in addiscendis faciunt litterae, cum tempore quo nihil carius aestimandum, abiiciuntur magis quam bene collocantur, ut finito bello a plerisque hoc audiatur tritum:

O mihi praeteritos Iupiter si referat annos!

Et quid exinde tandem futurum? Maximum in studia taedium, quo perfunsi discipuli nesciant, num in studiis pergant, an aliud eligant vitae genus. Haec sunt mala ex bello in scholas disfluentia strictim.

Quid vero hic est faciendum? Claudendaene sunt scholae, an diutius aperiendae? Non certe sunt claudendae, sic enim ad pietatem veramque sapientiam clauderetur aditus. Inuigilandum potius est, ut malum quoduis a scholis auertatur. Quod fieri potest, o mei, si vera vitae emendatione ostendamus, nos his malis a Deo non sine causa immisceri. Multa in scholis tempore pacis committuntur crimina, quorum poenae belli tempore sunt luendae. Haec ergo, impietatem inprimis, pigritiam atque inobedientiam agnoscat, haec deponatis meliusque vitae genus in posterum eligatis. Et quum, quae benignissima Dei est cura, eam celebretis scholam ubi armorum strepitus tantum audiatur e longinquo, omnem, o charissimi, detis operam, peto, ne haec Dei gratia sine vsu fideli abiiciatur.

Sed Oratorum meorum nunc est index scribendus.

- IO. CHRISTOPH. BERTHOLDVS, auditores reddet beneuolos.
CHRIST. TRAVGOT MAEDERVS, bellum describet praefens.
CHRIST. EHRENFRIED ANTON de ZIGESAR, Equ. anonae caritatem.
CHRIST. WILHELM FRIEDERICVS SCHMIDIUS, inde ortos morbos,
FR. EMMANVEL ERDMANN ANDREAE, inde natas rusticorum lacrymas,
CARL. WILHELM FRIED. RVDOLPHVS, opificum inopiam,
SAMVEL GOTTLIEB HELBIGIVS, mercatorum luctum,
CARL AVG. BLVHERVS, eruditorum gemitus,

CARL

2x
119
100

iqis CARL CHRIST. SCHMIDIUS, nobilium querelas,
CHRIST. GODOFR. BILTZIUS, magistratuū vexas.

Quos omnes latino sermone perorantes comitabuntur, Odis
Germanicis

GOTTLIEB FRIED. AVRICHIVS.

IO. CARL. NAVMANNVS.

GOTTHELF FRIED. BOETGERVS.

CARL CORNEL. BILTZIUS.

IO. CHRISTOPH. WILSCHIVS.

CARL FR. TRAVGOT CREBSIVS.

HENRIC. WILH. CARL. MAVRIT. CLANERT.

IO. GODOFR. SCHOENHERRVS.

IO. GOTHELF MEIERVS.

IO. AVG. RICHTERVS.

CARL. GOTTLIEB NEVBERTVS.

CHRIST. GOTTLLOB ZENNERVS.

Peto igitur, vt, qui Scholam amant, huic nostro exercitio inter-
esse velint beneuoli. Dabam Mariabergae d. Sept.

clo 13 cc LVII.

M

Q.K. 515, II.

X 2316398

422
II g
100

SCHOLARVM
MISERAM CONDITIONEM PRAESENTEM
LACRYMIS PROSEQVITVR
ORATORIBVS SVIS
AVDITORES

PARANS
SCHOLAE MARIABERG. RECTOR
M. IO. EHRENF. WAGNERVS.

CHEMNICII
LITTERIS STOESSELIANIS.

